

mindre. *H-en* så stor, så mycket. Öfver *h-en*, mer än *h-en*. Till *h-en* hvit, till *h-en* svart, ell. *h-en* hvit, *h-en* svart. *Rösterna voro delade, h-en för och h-en emot.* (Skämtvis) *Äkta h.*, den ene af tvenne äkta makar.

HÄLFTENBONDE, m. 3. pl. — *bönder*. Bonde, som har jord i hälftenbruk med ägaren.

HÄLFTENBRUK, n. 3. En jordegendoms brukande för hälften utaf afkastningen, hvaremot den andra hälften lemnas till ägaren, *Lemna en gård till h. Taga, nyttja jord under h.*

HÄLFTENBRUKARE, m. 3. Landtbrukare, som har jord i hälftenbruk med ägaren.

HÄLG, se *Helg*.

HÄLJEFLUNDRA, se *Helgstundra*.

HÄLGÄNGARF, m. 3. (nat. hist.) Rofdjur, som, i likhet med människan, går på hela foten. *Björnen är en h.*

HÄLL, f. 2. (af *Hallr*, sten) 1) Flat, jerntjock skifva af sten eller jern. — 2) Se *Berg-häll*.

HÄLL, s. oböjl. *Lägga på h.*, lägga något så, att det lutar. *Tunnan är på h.*, se *Hällning*.

HÄLLA, f. 1. Rem på långbyxor, som går under foten och håller dem nedspända.

HÄLLA, v. a. 2. 1) Luta. *H. en dricks-tunna*. Brukas numera mindre ofta i denna bem. Oftare säges neutralt: *H. på*, t. ex.: *H. på ett fat, en ankare*. — 2) Sakta utgjuta vatten ur ett kärl. *H. vatten på händerna. H. vin ur buteljen i ett glas. H. af, bort, i', ut*, se *Afhälla*, &c. — *H. på*, fort fara att hälla, hälla mera eller fortare; äfv. åter påfylla, t. ex.: *H. på flaskorna, buteljerna*. — V. n. 1) Luta, hafva lutande läge. *Gatan håller*. — 2) *H. ned*, se *Hällregna*. *Det regnar så, att det håller ned*.

HÄLLANDE, n. 4. Handlingen, då man håller. — *Adj.* 1. (egentl. part. pres. af *Hälla*) *H. regn*, se *Hällregn*.

HÄLLEART, m. 3. Sådan slags stenart, som utgör en beståndsdel af granitbergen.

HÄLLEBERG, n. 3. Hårda klippan, hård klipprund. *Bygga på h-et. Så på h-et*.

HÄLLEFLINTA, f. sing. Bergart, som består af kvarts, fultpat samt andra silikater.

HÄLLEFLUNDRA, se *Helgstundra*.

HÄLLEGRÄS, n. 3. Se *Fektnopp*.

HÄLLEKNOPPAR, m. 2. pl. Mångårig växt på berg, med tjocka sylrika blad, gula blommor, många rotskott och jordkrypande grenar. Sedum reflexum.

HÄLLKISTRÖR, n. 3. Benämning på ett slags forntida grifter, bestående af på berghällar hopförda stenrösen, innehållande små af stenflisor eller hållar hopfogade kistlika grafur.

HÄLLNING, f. 2. 1) Lutande. — 2) Sakta utgjutning af vatten ur ett kärl. — 3) Lutande läge, lutad ställning. *Tunnan, drickat är på h-en*, man måste luta tunnan, för att tappa dricka af henne; drickat är snart slut. (Fig.) *Vara på h-en*, säges om det, hvaraf icke mycket är kvar.

HÄLLRE, se *Hellre*.

HÄLLREGN, n. 3. Ganska stridt regn.

HÄLLREGNA, v. impers. 1. Regna ganska stridt, liksom om regnet hälldes ned af himmelen.

HÄLLRISTNING, f. 2. Benämning på de forntida figurteckningar, hvilka man finner inbuggna på sluttande berghällar flerstädes inom Skandinavien.

HÄLLÄDER, hä'l-lä'd'r, n. 3. Läder på hälen af skodon.

HÄLSA, se *Helsa*.

HÄLSOT, se *Helsot*.

HÄLST, se *Helst*.

HÄMD, f. sing. 1) Handling, hvarigenom man hämnar sig sjelf eller någon annan. *En grym h. Taga h., utkräva h.*, hämnas. *Taga h. på, utkräva h. af någon för något. Den ädlaste h-en är att förlåta. Drifta h-en till det yttersta. Della kräfter h.*, bör hämnas. *Han gjorde det till h.*, för det att . . . , för att hämnas, att *Den gudomliga h-en*, Guds straff. — *Syn.* *Efterräkning, Bakräkning*. — 2) Se *Hämdbegär*. *Göra något af h. Min själ brinner af h.* [Hämd.]

HÄMDBEGÄR, n. 3. Begäret att straffa den, som tillfogat oss själva eller någon annan en oförrätt. [Hämd—.]

HÄMDEROP, n. 3. 1) Rop på hämd. — 2) (fig.) Högljudd fordran af hämd.

HÄMDGIRIG, a. 2. I högsta grad begärlig att hämnas oförrätter.

HÄMDGIRIGHET, f. 3. Starkt begär att hämnas oförrätter.

HÄMDKRÄFVANDE, a. 1. Som kräfver hämd, bör hämnas.

HÄMDLYSTEN, a. 2. neutr. — *et.* Se *Hämdgirig*.

HÄMDLYSTNAD, m. sing. Se *Hämdgirighet*.

HÄMKEDJA, f. 1. Kedja, hvarmed farten af en vagn hämmas i backar, när man kör utföre. [Hämm—]

HÄMMA, v. a. 1. 1) Hindra gången, loppet, rörelsen, fortgången af något. Säges både i fysisk och andlig mening. *H. farten af en vagn. H. ett hjul. H. kroppsvätskor, blodet. H. sjelfsväldet, missbruken*. — *Syn.* *Hejda, Dämpa, Sätta bom, dam för*. — *Hämmande*, n. 4.

HÄMNA, v. a. 1. På enskilt väg och utan lagens mellankomst straffa för tillfogad oförrätt, rättskränkning, lag- eller pligtöfverträdelse. Har till objekt den person, som man anser oförrättad, och saken, för hvilken man vill utkräva hämd. *H. sin vän, fäderneslandet. H. någon på dess fiender. H. en oförrätt, skymf, ett brott.* I utsträckt mening säges äfv.: *Gud h-r den lidande oskulden. H. den förtryckta menskligheten*, o. s. v. — *H. sig*, v. r. Enskilt straffa någon för oförrätt, som blifvit en sjelf tillfogad. *H. sig på sina fiender för lidna oförrätter med en våldsbragd*. — *H-s*, v. d. Se *Hämna*, v. a. *H. på någon för något. H. sin far. H. sin fars mord på mördaren*. — *H-nde*, part. akt. Brukas stundom adjektivt, t. ex.: *Den h. Guden*, som straffar människors brott. *H. hand, vapen*.

HÄMNADE, n. 4. Handlingen, hvarigenom man hämnas.

HÄMNARE, m. 3. o. -**ÄRINNA**, f. 1. En, som hämnar. *Den evige H-n*, Gud.

HÄMPLING, m. 2. Fågel af Finksläktet, 6 tum lång, yttre vingpennorna och stjertpennorna svarta med hvita kanter; näbben om sommaren hornbrun, om vintern ljusgrå; hjessa och bröst på hanen om våren blodröda, hufvud och rygg askgrå, bringa, mage och undergump hvita, sidorna rostgula. Fringilla cannabina.

HÄMTA, v. a. 1. 1) (från det gamla verbet *Hænta* ell. *Hænda*, af *Hand*, således egentligen: taga med handen) *Taga*, taga till sig. *H. ett bref på posten. Der är ingenting att h.*, att få. (Fig.) *H. andan*, hvila ut, till dess andedräkten icke går fortare än vanligt. *H. mod*, taga mod till sig. — *H. efter*, se *Efterhämta*. — 2) (af gamla ver-